

■ Клопат

ДАЛАМОЖКАМ ЗЯМЛІ АДРАДЗІЦЦА?

Балюча пытнанне: як прывабіць моладзь у вёскі, як прывіць ёй жаданне жыць і працаўца на зямлі?

Будучы аграном — Уладзіслаў КАВАЛЬЧУК з сябрамі.

У нашай установе аддукцыі шмат што робіцца для праган-драфесій сельскагаспадарчага профілю. Яшчэ ў дзіцячым садку выхаванцы вырошаюць зеляніну на падаконніках і потым з гонарамі прадаюць яе повару школьнай столовай. Вучні прадаюць на прышкольным участку, даглядаюць сад, які расце паблізу, і з задавальненнем частуюцца яблыкамі — нашмат смачнейшымі ад таго, што ў іх — часінка ўласнай працы.

Якой? Пад кірауніцтвам настаўніка, а потым, наўчанаючы адзін аднаго, школьнікі праводзяць абразку дрэзу, ведаюць, што такое «вáйч», якія галінкі ў кроне трэба выдаць на першую чаргу. Тут сапраўднымі кансультантамі для «нáвічкó» — сябру, бáуму, суседзю — сталі дзеяўніцкія Уладзіслаў Кавальчук, Янген Барада, Ганна Высоцкая.

Вясной вучні прышыплюваюць адны сарты яблынь на другія (пажадана з аднолькавымі тэрнімі паспявання). А вось наўкы прышыплюць можна нáбáць нават зімой на занятках па інтэрсах, выкарыстуючыя галінкі вярбы.

На сваёй «нáвуковай пляцоўцы» школьнікі праводзяць розныя эксперыменты. У прыватнасці, з дапамогай зялённых чаранкоў на паветры можна размыноўкі каштоўную сарту, выратаваць дрэзы, якія гінчуть. Гэтым спосабам размножанням зацікаўліся і настаўнікі, а таксама журы раённай нáвукова-практычнай канферэнцыі «Крокі ў нáувку», дзе работা Уладзіслава Кавальчука заняла прызыватэ месца. Неабходную кансультантсць дзецімагіт атрымалі з загадчыка кафедры Гродзенскага аграрнага ўніверсітэта Аляксее Сцяпанаўчы Бруйло.

Шмат работы ў школе праводзіцца і па выуччэні прыроды роднага краю. Вучні пачатковых і сярэдніх класаў, напрыклад, на спецыяльнай шкALE вынаходзяць, наоколькі экалагічнай месцы іх праўжывання і вучобы, вырашаюць, дзе паблізу можна пададзіць дрэвы.

Зоя УЦЕПЯРГЕНAVA, настаўніца біялогіі і хіміі, Старадворацкай яслі-сада-базавай школы. Берастаўскі раён

■ Так ці не?

Мой родны кут... 3 вуглом не блытаць

«Калі ласка, растлумачце розніцу паміж словамі праз, цераз і скрэзь, — просьці спадарына Чарнік з Мінска і дадае, што такая ж праўлема ў ёе і з назоўнікамі вугал, рог і кут. А яшчэ (цитуем ліст) «...на-расука скрэзь галіны дрэзу або на вакзале скрэзь ляскат цягніку че развітальні слова родных».

Як заўжды, на моўняўнай пытнанні чытачоў адказваюць стыльздактары «Звязды» Але́с САЛАМЕВІЧ і Лéй ГЛУШЫЦКІ

1. Сядроў прынаўнікі праз, цераз і скрэз найбóльшую колькасць значэння мае першы. Яго ўжываюць гаварчыкі і пра рух у пастросты (уехаць праз вароты), і пра час (адказаў праз некалькі хвілін), і пра прычыны нечага (гэта ўсё праз цібел). Прасыкарыстоўваюць і тады, калі апісваюць акціўнасць, у якой адбываецца галоўная дзейнічнасць.

Прынаўнікі цераз близкі значэнням да праз, але мае свае асаблівасці. Яго выкарыстоўваюць гаварчыкі пра рух з аднаго боку чагосьці на другі, ад аднаго краю да другога: перасыці цераз вугал, гаварчыкі пра якое-небудзь памішканне, кажуць, што нехта ходзіць з кута ў кут.

Слово адрозніваецца ад двух папярайных сваёў роднічай тым, што можа быць і прыслобем. Тады яно значыць «усюды» (увесну скрэз зялёнасцю сады) або «заўсёды», «праз увесні час» (нервуючыся на новым месцы, ён скрэз вугаламі дрэзу).

2. **Вугал, рог і кут...** Найбліжэшую сферу ўжывання мае, вядома ж, першы назоўнік. Яго адметнасць заключаецца ў тым, што менавіта гэта слова выкарыстоўваюць шыльдачка з назай вуглы і нумарам дома. Ну, а на рогу яго, дыл прыгажосці, можна адрасу з пасадзіц бяз...

Застаецца дадаць, што ёщэ выразы (х) лепіц правяраць па сплоніках), у якіх з разгледжаных трох слоў замацавалася канкрэтнае. Напрыклад, можна сказаць толькі **мядзведзь кут** (куток), вугал, купляць, падкупляць...

3. Што датычыцца слова **спатыкніца**, то па-беларуску праўлінна пісаць і гаварыць менавіта ходзіць з кута ў кут.

Маючы на ўзведзе місцавасць, лепш таксама ўжываць слова кут: тут і **«мой родны кут...»**, і **найкі глухі**.

Рагом таксама называюць месца, дзе съехдаюцца два бакі чаго-небудзь. Ад вугла і кута яго адрознівае то, што рог абазначае частку, якую «выступае». Можа быць рог (ражок) хусткі, рог (ражок) старонкі ў сышты. Рог і месца, дзе «сустракаюцца», пе-расякаюць дзве вуглы.

Для таго как не блытаць ў «трох слоўах», паспрабуйце «пабудаваць» сабе дом. Спачатку, без перагородак, гэта будзе вялікі прамавугольнік. Інутры ў ім, ну вядома ж, чатыры куты: у тым ліку чырвоны (покуць), дзе будзе вісцец абрэзы і сідзяць самыя шаноўныя гості. Зонкуну — чатыры вуглы. На адным, як правіла, прыбываеца шыльдачка з назай вуглы і нумарам дома. Ну, а на рогу яго, дыл прыгажосці, можна адрасу з пасадзіц бяз...

Застаецца дадаць, што ёщэ выразы (х) лепіц правяраць па сплоніках), у якіх з разгледжаных трох слоў замацавалася канкрэтнае. Напрыклад, можна скозаць толькі **мядзведзь вугал** або **мядзведзь рог**.

Часам ён сапрауды можна стаць на месцы яго кута, тады і **гата**.

Кут (у першым значэнні) — гэта месца, дзе съехдаюцца ўнутраныя бакі чаго-небудзь. Напрыклад, гаварчыкі пра якое-небудзь памішканне, кажуць, што нехта ходзіць з кута ў кут.

У газеце «Звязда» 5 снежня было размешчана інтар’ю з філософам Паўлам Баркоўскім пад загалоўкам «Гэта вялікі міф, што беларусы — талерантны», дзе іша размова пад палітэрнікасці і **яе дачыненні да нашай краіны**. У якасці водгуку мы атрымалі ліст ад чытача, які і публікем, прычым разам з каментаём філософа.

З цікаўнасцю прачытаў інтар’ю з Паўлам Баркоўскім. Акаваеца, на Захадзе вынайшли спосаб (палітэрнікасць), як удасканала чалавечаве грамадства, зрабіць людзей талерантнымі і добразычлівымі. Усё геніяльнае ж значыць філантропія мени натуральная да чалавека, чым мізантропія. Ціпраеяне ж значае змякчэнне наўрапаў злубаца вынайка наўвукова-тэхнічнага прагрэсу, які значае павысіць узровень жыцця і адкуды асноўны масы людзей. Камфорту і агульнае развіціе паміжнасцю з узровнем агарэзі, робяць чалавека склінным да плюралізму і кампактамі. А вось розныя ідэалогіі, у тым ліку дэмакратычная, звязаючыя круглягід, амбіjuзістамі, прытывізіз, непрыміримасці і катэгічнасці. Таму не траба выходзіць дарослым людзей: забараць ім, як дзецям, казаць «дэрнія» словы і павучыць, што такое (гей-прадац) і што такое дэрнія (вавені парад).

Рамуальд КАЗІНКЕВІЧ, г. Слонім. Калі нехта хоча дасвесці, што чалавечаве мысленне ці паводзіны грунтоўна выправіць немагчыма, спасылкы на чалавечую прыроду — рэч дастаткова звычайнай. Хоць яшчэ нікому не удалося з дакладнасцю выспліці, што такое чалавечава прырода, а некаторыя філософи і наўгуродзіць яе наўгародзіць. А вось розныя ідэалогіі, у тым ліку дэмакратычная, звязаючыя круглягід, амбіjuзістамі, прытывізіз, непрыміримасці і катэгічнасці. Таму не траба выходзіць дарослым людзей: забараць ім, як дзецям, казаць «дэрнія» словы і павучыць, што такое (гей-прадац) і што такое дэрнія (вавені парад).

Рамуальд КАЗІНКЕВІЧ, г. Слонім. Калі нехта хоча дасвесці, што чалавечаве мысленне ці паводзіны грунтоўна выправіць немагчыма, спасылкы на чалавечую прыроду — рэч дастаткова звычайнай. Хоць яшчэ нікому не удалося з дакладнасцю выспліці, што такое чалавечава прырода, а некаторыя філософи і наўгуродзіць яе наўгародзіць. А вось розныя ідэалогіі, у тым ліку дэмакратычная, звязаючыя круглягід, амбіjuзістамі, прытывізіз, непрыміримасці і катэгічнасці. Таму не траба выходзіць дарослым людзей: забараць ім, як дзецям, казаць «дэрнія» словы і павучыць, што такое (гей-прадац) і што такое дэрнія (вавені парад).

Калі нехта хоча дасвесці, што чалавечаве мысленне ці паводзіны грунтоўна выправіць немагчыма, спасылкы на чалавечую прыроду — рэч дастаткова звычайнай. Хоць яшчэ нікому не удалося з дакладнасцю выспліці, што такое чалавечава прырода, а некоторыя філософи і наўгуродзіць яе наўгародзіць. А вось розныя ідэалогіі, у тым ліку дэмакратычная, звязаючыя круглягід, амбіjuзістамі, прытывізіз, непрыміримасці і катэгічнасці. Таму не траба выходзіць дарослым людзей: забараць ім, як дзецям, казаць «дэрнія» словы і павучыць, што такое (гей-прадац) і што такое дэрнія (вавені парад).

Рамуальд КАЗІНКЕВІЧ, г. Слонім. Калі нехта хоча дасвесці, што чалавечаве мысленне ці паводзіны грунтоўна выправіць немагчыма, спасылкы на чалавечую прыроду — рэч дастаткова звычайнай. Хоць яшчэ нікому не удалося з дакладнасцю выспліці, што такое чалавечава прырода, а некоторыя філософи і наўгуродзіць яе наўгародзіць. А вось розныя ідэалогіі, у тым ліку дэмакратычная, звязаючыя круглягід, амбіjuзістамі, прытывізіз, непрыміримасці і катэгічнасці. Таму не траба выходзіць дарослым людзей: забараць ім, як дзецям, казаць «дэрнія» словы і павучыць, што такое (гей-прадац) і што такое дэрнія (вавені парад).

Рамуальд КАЗІНКЕВІЧ, г. Слонім. Калі нехта хоча дасвесці, што чалавечаве мысленне ці паводзіны грунтоўна выправіць немагчыма, спасылкы на чалавечую прыроду — рэч дастаткова звычайнай. Хоць яшчэ нікому не удалося з дакладнасцю выспліці, што такое чалавечава прырода, а некоторыя філософи і наўгуродзіць яе наўгародзіць. А вось розныя ідэалогіі, у тым ліку дэмакратычная, звязаючыя круглягід, амбіjuзістамі, прытывізіз, непрыміримасці і катэгічнасці. Таму не траба выходзіць дарослым людзей: забараць ім, як дзецям, казаць «дэрнія» словы і павучыць, што такое (гей-прадац) і што такое дэрнія (вавені парад).

Рамуальд КАЗІНКЕВІЧ, г. Слонім. Калі нехта хоча дасвесці, што чалавечаве мысленне ці паводзіны грунтоўна выправіць немагчыма, спасылкы на чалавечую прыроду — рэч дастаткова звычайнай. Хоць яшчэ нікому не удалося з дакладнасцю выспліці, што такое чалавечава прырода, а некоторыя філософи і наўгуродзіць яе наўгародзіць. А вось розныя ідэалогіі, у тым ліку дэмакратычная, звязаючыя круглягід, амбіjuзістамі, прытывізіз, непрыміримасці і катэгічнасці. Таму не траба выходзіць дарослым людзей: забараць ім, як дзецям, казаць «дэрнія» словы і павучыць, што такое (гей-прадац) і што такое дэрнія (вавені парад).

Рамуальд КАЗІНКЕВІЧ, г. Слонім. Калі нехта хоча дасвесці, што чалавечаве мысленне ці паводзіны грунтоўна выправіць немагчыма, спасылкы на чалавечую прыроду — рэч дастаткова звычайнай. Хоць яшчэ нікому не удалося з дакладнасцю выспліці, што такое чалавечава прырода, а некоторыя філософи і наўгуродзіць яе наўгародзіць. А вось розныя ідэалогіі, у тым ліку дэмакратычная, звязаючыя круглягід, амбіjuзістамі, прытывізіз, непрыміримасці і катэгічнасці. Таму не траба выходзіць дарослым людзей: забараць ім, як дзецям, казаць «дэрнія» словы і павучыць, што такое (гей-прадац) і што такое дэрнія (вавені парад).

Рамуальд КАЗІНКЕВІЧ, г. Слонім. Калі нехта хоча дасвесці, што чалавечаве мысленне ці паводзіны грунтоўна выправіць немагчыма, спасылкы на чалавечую прыроду — рэч дастаткова звычайнай. Хоць яшчэ нікому не удалося з дакладнасцю выспліці, што такое чалавечава прырода, а некоторыя філософи і наўгуродзіць яе наўгародзіць. А вось розныя ідэалогіі, у тым ліку дэмакратычная, звязаючыя круглягід, амбіjuзістамі, прытывізіз, непрыміримасці і катэгічнасці. Таму не траба выходзіць дарослым людзей: забараць ім, як дзецям, казаць «дэрнія» словы і павучыць, што такое (гей-прадац) і што такое дэрнія (вавені парад).

Рамуальд КАЗІНКЕВІЧ, г. Слонім. Калі нехта хоча дасвесці, што чалавечаве мысленне ці паводзіны г